

Rudi Laermans

De mediale werkelijkheid van Arjen Mulder

Arjen Mulder is al langer mediadenker en stilaan ook een van de beste essayisten in het Nederlands taalgebied. Rudi Laermans introduceert zijn werk en sprak met de auteur over fotografie, podiumkunst en religie.

Het is einde maart en middag, Leuven baadt in de lentezon, Arjen Mulder en ik schuiven in een brasserie vlakbij het station aan tafel. De obligate vragen over leven en werk kan ik over-slagen. Mulder had het daar immers al uitgebreid over in het ochtendseminarie met een groepje studenten. We kunnen ons dus op het werk concentreren. Ik vat eerst even de grote lijnen van zijn seminarie-exposé samen, de neerslag van het interview volgt in een afzonderlijke bijdrage.

Begin jaren tachtig is Mulder, die biologie studeerde, in de Amsterdamse kraakbeweging actief. Omstreeks 1983 is die over haar hoogtepunt heen. De gemeente koopt gekraakte panden op, de krakers veranderen in modale kleinburgers met een eigen woning. De voorttrekkers ontdekken hoe ze het verdere bestaan van een brede beweging kunnen simuleren. Daartoe volstaat het om evenementen te ensceneren. Want dan komen pers en camera's, dan krijg je *exposure*. De media-aandacht vergroot zowel het evenement als de achterban uit.

Media, zo zegt Mulder, is een term die pas begin jaren tachtig ingeburgerd raakte. Tezamen met een andere ex-kraker, Geert Lovink, besluit hij om 'de macht van de media' nader te onderzoeken. Ze richten Bilwet op, de

Stichting ter Bevordering van de Illegale Wetenschap. We schrijven midden jaren tachtig, Amsterdam is bezig over te schakelen van punkanarchisme naar yuppieproperheid, het project van een kritische theorie is stervende. Wat gedaan? Wild denken. Baldadig denken. De sociale werkelijkheid met boude speculaties bestoken zonder veel hoop dat ze uit haar droomslaap ontwaakt. De geschriften van Bilwet gaan juist over het waarom van de weigering om wakker te worden: de mediale schijn betovert méér dan het vooruitzicht van een utopisch morgen.

Bilwet opent met een requiem voor de kraakbeweging, *Bewegingsleer*. De ondertitel vat samen waar het om gaat: 'kraken aan gene zijde van de media', een geschiedenis van de kraakbeweging schrijven los van de door haarzelf gemanipuleerde mediaberichtgeving. Wat de beweging maakte tot wat ze was, aldus Bilwet, is *buitenmediaal*. Iets ontsnapt aan de media, ook al komt het alleen via de media in beeld, letterlijk of figuurlijk. Die gedachte zal Mulder voortdurend hernemen in zijn eigen geschriften uit de jaren negentig. Een goed voorbeeld van het buitenmediale is het fotogenieke. Dat vat in een technologisch beeld 'het eigene' van de afgebeelde persoon. Maar dat particuliere is nergens in het beeld te lokaliseren, het doorboort het veeleer. *Het* is er wel, maar waar juist? Walter Benjamin noemde dat *het* 'de aura' van een foto, Roland Barthes sprak van 'het punctum'. Met de notie

van 'het buitenmediale' veralgemeent Mulder de achterliggende idee tot alle media. Zo kent de populaire muziek ook haar buitenmediale aura. Die heet afwisselend duende, groove, soul, swing,...

Contra de media

Bilwet loopt op vier voeten, de groep bestaat uit twee elkaar aanvullende persoonlijkheden, aangevuld met een netwerk van informanten en discussianten. Geert Lovink ziet in de media nieuwe mogelijkheden tot verzet, ook tegen de mediaterrorer zelf. In de jaren negentig wordt hij een toonaangevend internetdenker. Het *world wide web* biedt volgens Lovink meerdere mogelijkheden tot een nieuwe openbaarheid, een ander publiek domein. Dat vraagt om daden, om internetactivisme. Mulder volgt daarentegen het spoor van het buitenmediale, hij ziet weinig of niets in 'de macht van de media'. Hen ontsnapt toch altijd iets, dus komt het erop aan dat *het* te verduidelijken. Lovink, de onverbeterlijke wereldverbeteraar; Mulder, de wereldzoeker: het is een wat gechargeerde voorstelling van zaken, maar nu ook weer niet helemaal bezijden de waarheid.

De Bilwet'ers interveniëren in overdrive. Ze maken alternatieve radio, ze publiceren in hoog tempo in alternatieve bladen (onder meer in het Vlaamse *Andere Sinema*), ze becommentariëren onophoudelijk de wereld rondom hen. Tussendoor lezen ze Elias Canetti, Marshall McLuhan, Paul Virilio, Jean